

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ
*Vitam & Merita M. ISAACI B.
ROTHOVII,*

Episcopi q. Aboënsis,

Exposituræ

Particulam VIII:am

Consensu Facult. Theol. in Reg. Acad. Ab.

Publicæ disquisitioni subjiciunt

Mag. JACOBUS TENGSTROM.

S. S. Theol. D. & Prof. Reg. & Ord.

& Respondens

CHRISTIANUS CASTRÉN.

Stip. Reg. Ostrobotnicensis.

In Auditorio Majori die XVIII Decembr, 1800.

Horis a. m. consuetis.

ABOÆ

In Officina FRENCKELLIANA,

12.

THESES RESPONDENTIS.

Thef. 1.

Jucunda adeo in se est veritas, eaque vi & dulcedine animum nostrum afficit, ut penes nos haud sit vera pro falsis, falsa vicissim pro veris habere, modo rei cujusque genuinam notionem intellectus sibi formaverit; unde sequitur, assensum, quem Religioni cuidam, de veritate ejus persuasi, tribuimus, nec vi, nec fraudibus labefactari posse, frustraneaque hanc ob causam & iniqua fuisse eorum conamina, qui aliis quam argumentorum armis Hæreticos & Infideles conficere aggressi sunt.

Thef. 2.

Quamvis vero pium ac sapientem Theologum oporteat, omni, quam & doctrina & exemplum Christi commendant in alia sentientes moderatione, etjam errantes in præcipuis Fidei Articulis tolerare, liberumque Religionis, quam quisque veram putat, exercitium cuique concedere; minime tamen convenit, omnem *Theologiam Polemicam* Ecclesia Christi ejicere, modo æqua & sobria sit, cum erroribus semper infecta sit veritas, nimiaque in hac tuenda sive indulgentia, sive negligentia, facile ad *Indifferentismum* ducere possit.

Thef. 3.

In mysteriosis & ab intelligentia humana reconditis Dogmatibus curiosius rimandis haud pauci Christianæ Doctrinæ Doctores vanam omnino posuere operam, cum vel acutissimæ nostræ sic dictæ explanationes tenebras potius quam lucem rei in se inexplicabili offundant, mentemque & attentionem plane avocent ab iis contemplandis veritatibus, quæ veræ Christianæ sapientiæ & pietati promovendæ multo magis inserviunt.

Thef. 4.

A genuina veri cognitione omnis Fides incipit. Male itaque Religioni & Christianismo consulunt, qui ex auctis Christianorum notitiis & accuratiori receptorum Dogmatum ad tenorem Scripturæ Sacræ instituto scrutinio, horrenda Ecclesiæ imminere mala atque pericula clamitant, haud secus ac si audires priscos *Romano Catholicos* fidem suam implicitam *sanctæ simplicitatis* nomine commendantes.

Thef. 5.

Decet certe nos, qui jam Evangelii clara atque meridiana luce fruimur, nostras de Christo notitias etjam ad illas gentes propagare, quæ gentilissimi tenebris oppressæ Salvatorem ejusque beneficia profus ignorant; Nescio tamen annon melius de re Christiana mereantur, qui florem Ecclesiæ non tam ex Baptizatorum numero, quam viva ipsorum in Jesum fide & nova præceptis ejus præstita obedientia metientes, potius cives suos, egenos præsertim ac inferioris fortis, meliora docere & emendare allaborant, quam qui novas per remotissimas terræ partes anxie conquirendo Ecclesias, earum curam negligunt, quibus jamdudum salutis via innotuit.

“fina egna personer icke få kunna oblikeras, at un-
 “dergå de Examina; icke desto mindre, få år skåligt,
 P “at

begräpitt Land, som Finland är, alt för fåå at vara, och ibland icke litet tilfälle gifva til Gudstjenstens underläggande darsammastådes. - - - Och holle Wij derföre nödigt, at J öfuerlägge med Bisperne om hvart och et Prestegårds vilkor och lägenheet där utbi Finland, och der dbe befinnas för stora at vara, deela och såårskilja dem utbi 2 eller 3 församlingar, effter som Gåldet kan vara stort och vidlöftigt til, där då hvar församling kan bliffua försörgd medh sin serdeles Pastore, och til hvart Pastorat förordnas ett eller tu ödeshemman, az göra der Prestegård af. Inde ab his imprimis temporibus, & ad tenorem harum Litterarum, varias majores Finlandiæ Parœcias, sociis utplurimum inter Com. Petrum Brabe & Rothovium communicatis consiliis, in minores divisas fuisse, novosque his datos fuisse Pastores, plura testantur ejus ævi quæ nobis obvenere monumenta. Sic e. g. Litteris Episcopi nostri in Visitatione Saloensi d. 26 Febr. a. 1659 datis, (apud Mathesum in Diff. de Ostrobotnia p. 40 seqq.) Ecclesiæ in Pudasjärvi, ab Ijoensi jamjam separandæ, primus Pastor assignatus est Dn. Josephus; æque ac Parœcia Pungalaitio, annuentibus itidem Duumviris his de Fennia nostra meritisimis, a Hvittisensi, cui olim subjecta fuerat, eodem anno secessit, (cfr. Careni Beskr öfver Hvittis Socken p. 6.) quam divisionem novo scripto d. 15 Febr. a. 1650 consignato ratam fecit Rothovius, addita ratione: emedan det öfverensstämmer med Hennes Majt vår Allernåd Drottnings befallning, at de Byar, som lågligast kunna komma til den eller den Kyrkan, skola där underläggas, på det at de så mycket

“at dee sitt Folk, som i deras tjenster äro, fljteligen
 “och medh alfvare tilholla, det dee samma Visita-
 tions-

bättre sina Salighetsmedel kunna i akttaga. — Legitur & hodiernum in Actis Capituli Aboensis antiquissimis fol. 50. exemplum Litterarum, quibus muniti novi Pastores Ecclesias sibi concessas olim adire solebant, quod inde exscriptum harum rerum curiosis hic sistere lubet:

ISAACUS ROTHUVIUS, genom Gudz Villja Biskop i Åbo och öffuer thes Stift, önskar then Församlingen N. N. Nåde och Fridh aff Gudhi vårom Fader, och Herranom Jesu Christo! . . . Godt Christligt Folk; Såsom then Stormechtigaste Höghborna Furstinna och Fröken, Fröken Christina, Sveriges, Götbes och Vendes attkörade Drottningh och Arf Furstinna &c. &c. hafuer aff itt Christeligt Nijt om beela Finska Nationens välfärdh och saligheet Gudeligen påbudet, och befalluing utbgiffuit, at hvar souz hålst stora vidtbelägna Församlingar äro, skola the i flera Pastorater fördelas, och särdeles Kyrkoherdar tillsättas, hvilka H. K. Maj:t af synnerlig kärlek til Gudz helga Ordhs befordran, vill medh Gårdar eller Hemman försörja, the the kunna boo uppå; Allfä hafuer man förordnat thenne Hederlige och Vällärde Man Herr N. N. at han serdeles Pastor blifua skall utbi Församlingen N. som härtil under N. legat hafuer. Och skall han vnra förplichtat at predika för Folket Gudz helga och saliggörande Ordh rent och oförfallkatt, såsom thedt i then Prophetiska och Apostoliska Skriff författat, och i then retta oförändrade Augsbnyrgiska Confession, Libro Concordie, Articulis Smalcaldicis, Upsala Concilio, och andra löstiga Christenbetens För-

“tions-Act bijvista, och sigh i sina Christendoms stycken flitigt examinera låta. Och der några sigh icke
F 2
“god-

*samblingars Symbolis förklarad är, utbdela the Hög-
vårdiga Sacrament, efter Jesu Christi egen instichtelse och ordningh. Han skall lära sijna Åhörare vår Christeliga Catechismum, medh then Helga Lutheri Förklaringh, såsom och Mårgeon och Aftonbööner, Bordlexor, Confessionem publicam &c. besöka och trösta the Sjuka, begrafua the Döda, och all annor tjenst, som Embete vidkommer, troligen och i rättan tijdh utföra, såsom han thet tryggeligen inför then Öfverste Heerden Christo Jesu kan stå til suars. Han skall och bevijsa H. K. Majt vår Allernådigste utbkorade Drottningh, the Högvälborne Herrar Rijkzens Regeving, och sitt kära Fäderneslandh alla trohet och råträdigheet, såsom och föregå sina Åhörare och alla andra medh itt heeligt lefverne och gooda exempel &c. Annamnen förtbensskull theenne Mannen för Eder råtta Pastor, bevijsen honom all tillbörligh åbro och lydna, utgörandes honom godbivilleligen i rettan tijdh Tijende efter Sveriges Lagh och Konglige Breeff, Påskapenningar, Lijkstol, Testamente och alt annat, som J efter Gudz Ordh, framfarne Konungars Breeff och en gammal goodb sedbvenia Eder råtte Kyrkoherde plichtige åre; themedb skeer thet Gudbi behageligit och Eder på båda sijdor nyttigt och gagnetligit är. Befalandes Eder Herranom Gudbi til all välfård. Åbo d. 7 Maji a. 1639. — Qua Collationis formula, mutatis solummodo mutandis, reliquos quoque Pastores recens tum temporis creatos muneribus suis fuisse admos, docent eadem Acta fol. 41. — Remoram yero hujuscemodi Parœciarum divisionibus incolarum ter-*

“godvilligen inställa, skall Landshöfdingen råckia
 “Bispen handen, då det honom klagat varder, och
 “tilhol-

giverlationem interdum fecisse, ex sequenti constat ad *Rotbovium* missio scripto Regio. *Stockholm* d. 31 Dec a. 1647. *Vij* CHRISTINA &c. *Vår* ynnest &c. *Vij* v. ele *Eder* bärmedb nådeligen icke förhålla, Herr *Biskop*, huru såsom hos *Oss* hafver *Borgerskapet* i *Ublo* *Stad*, genom deras *Fullmächtige* *Borgmästaren* *Daniel Kröger*, underdånigst anhålla låtit, att efter som *bte* *Ublo* *Sochn* för detta hafver varit medb *Moåbs* (leg. *Muhos*) *Capelgiåld* ett *Pastorat*, afskildt ifrån *Limingo*, och nu som klagas *bte* *Moåbs* skall vara söndrat ifrån *Ublo* *Sochn*, som elliest desz förutban een ringa *Församling* är, *Vij* ville nådigst låta *bte* *Moåbs* *Capellgiåld* ofördelat som förr ifrån *Ublo* *Sochn* och *Stad*b, på dbedb *Moderkyrkian*, som i *Staden* är, må desto bättre vara underhållen; Så emedan *Vij* icke känne egenteligen orsaken, huru dermedb må vara beskaffat, efter sådaant måste skee där in loco, der dedb kan tagas i ögnasyn; hvarföre aldenstund *Vij* likväl gärna såge at der så, utan præjudits och *Åhörarnes* märkelige besvär skee kunde, mehbte *Stadz* *Borgerskap* blefue hulpne och villfarne utbi ofvanskrefne deras *Postulata*; ty är til *Eder* vdr nådiga befallning, at *J* låte bårrom omständeligen förfara, och der *J* så finna saken fatter, at *Borgerskapet* kunne nå sin begåran, *J* dem då dedb samma bevillia, och låta dervid ännu förblifva, som för detta hafver varit vant och brukeligit; Men der *J* bepröfva saken annorlunda fordra, då är vår nådiga villia, at *J* *Oss* här om pertinent underrättelse göra, på dedb *Vij* måge fullkombligen förnimma huru bärmed är beskaffat. Her-

“tilhollandes sådana, at dee comparera, bevissandes den lydno och hörsamheet, som dee [skyldige] äre.“ *)

P 3

III. “Efter

medh göre 7 Ofs et nöje. och Wij befalle &c. (Til Biskopen i Abo M. Isack Rothovius, at låta Moåbs Cappell liggia under Ublo Stad och Sockn, til et Giåldb Reg. A. 1647, fol. 3319.)

*) Univerſum Clerum Comitalem de eadem hacce re ad S. R. M:tem in Comitiiis Regni a. 1642 celebratis petitionem detuliffe, didicimus ex *K. Maj:tz vår allernådigſte Drottningſ och Frökens nådiga Reſolution, gifuen ſamptlige Preſterſkapet uti nu varande Rijcksdag här förſamblade, uppå deras i underdånighet andragne Puncter, Stockholm d. 21 Febr. 1642. cujus VII momentum hæc habet: Såsom Preſterſkapet ſigb och beſvåra, thet Viſitationes Eccleſiarum varda af åtskillige Ståndzperſoner förachtade; Så veet H Maj:t intedb om deras mening är ſå promiſcue, at alla ſkola i deras Sockne Kyrkior inſtälla ſig til Examen, ſom bolles i Viſitationerne, the vare ſig af hvad condition the vele; veet icke heller på thet fallet många deſ exempell; men befinnes mycket meera thet ſådant ſkulle gifua floort beſvår; ty att thet ſlijke Examina för deras ſkull ellieft anſtälte äre, ſom anten feelas the instrumenta, hvarigenom the i ſina Chriſtendomsſtycken annorlunda än genom ſådana informationer inted kunna bliſva lärde, eller ock præſumeras at intedb hafva thet af något förſtånd. Och ändock K. M:t icke gillar hvad i ſå måtto förelöper, uthan är be-någen at thet öfver låta göra een ordning; Så är dock*

III. "Efter som och klagadt varder om den o-
 "ordningh, som sker i deras Kyrkor der i Finland
 "medh Grifter och Stolerum; Så vill Hennes K. M:t,
 "at ock Landshöfdingen hafver här oppå et fljigt
 "upseende, det allt må skickeligen och vål tilgå, at
 "icke hvar och en fördristar sigh byggia Stolar, som
 "dem

*först til besinna, at thet man sålunda påbjuder, icke må
 blifua en klocka utban kläpp, och förorsaka snarare alla-
 banda vedervärdigheet, än någon befordring i thetta vär-
 ket. Cum vero in Comitiiis anni sequentis 1643, Cle-
 rus Comitialis eandem rogationem repeteret, hujuscemo-
 di voto suo fauentius tulit responsum: Åndock K. M:t
 intet tviflar, at både Adell och Oadell skola sjelfmante
 så mycket villigare finnas at komma tilstådes, när Vi-
 siteringen skeer, som dee vål besinna kunne dem vara så
 till deras som deras Barns och Tjenstefolckz undervij-
 ning och lärdom uti deras Troos-Articlar och Salig-
 heets-medel anställte; Likväl på thet ingen försummelse
 härmedb skiee må, så vill H. K. M:t igenom sitt öppna
 Breef förmana sina troгна Underfätare i gemeen, så A-
 dell som Oadell, som kunna vara hemma stadda när Vi-
 sitationer skeer, att dee då komma tilstådes; Eller där
 en eller annan af Adell för skiälige orsaker skuld thet
 icke giöra kunde, då tilbolla alt sit folck därtill, och
 därigenom föregå andra af ringare stånd med godt ex-
 empel. (K. M:ts nådiga Svar och Förklaring uppå dee
 Postulater och Årender, som Bisperne och samtel. Präster-
 skapet uti denne nu påstående Rijcksdag basuer underd.
 andraga låtit. Actum Stockholm d. 30 Novemb. a. 1643.
 Mom, 3. Ex Actis Capituli Ab.)*

“dem synes, uthan efter den ordningh och manier,
 “som här i Sverige är vorde: observeradt.“ *)

IV. “Hvad

*) Cum allatas in hocce momento *Rotbovii* querelas suas faceret omnis Clerus Comitialis a. 1642, sequentem de illis l. c. tulit S. R. M:tas sententiam: *Att uti Kyrkorna inga Graf- Chorer må intagas, eller ock skoolar byggias i Chorerne, utan Episcopi, Pastoris och Församlingens veetskap och tilstånd, besinner H. K. M:t fuller kunna hafva någöot anseende af skåål; men härjämpte komma i betenckande at diminuere deras rätt, hvilka i sombliga Församlingar hafva Jus Patronatus, ehuru ock the kunna vara få. Sedan at medan uti Församlingarna sålunda mäst vetter före, at icke allenast Bönderna holla Kyrckiorna vid mackt och uti byggning, utan ock Adell eller andra förnemblige Mån boo uti Församlingen, som tilbielpa ther gemeenligen at dragha den svåraste enden; Om man nu, såsom Bönderna ute på Kyrckiegårdarna, och the andre sampt med Presterne inne uti Kyrkiorna plåga taga deras lägerstäder, them förmycket ville circumscribera, (och torde låta vara nog, när sådana Adelige och andre förnemplige Mån, uti thet Jallet sig med Kyrckioheerden och Kyrckiones Sexmån förena,) så kunne följa, at Kyrkorna i thetas byggning och vidmacktbollande meera skada och hinder än nytta och befördring therigenom taga. Dock om Presterskapet ville nampngifva the Kyrkior, som härmed menas, och ellieft låta förnimma thetas betenckande, på hvad sätt så väl utan förbinder för Kyrckiorne, som een och annan opræjudicerligen, thetta kan ställas uti verket, så vill H. K. M:t sig ytterligore förklara deröf-*

IV. "Hvad belanger de grofve Syndare icke vil-
 "ja bevijfa Bispen på hans Embetes vegnar någon
 "lydno och hörsamheet, mycket mindre låtandes för-
 "nimma något teckn til boot och båttringh, uthan
 "framgent framhårda i sin ondsko; Såsom ock en
 "hoop oroliga Prästmån, hvilka för sin brått och skuld
 "kunna vara affatte sitt Embethe och lågenheet, och
 "nu der i landet drifva all mootvillighet, Ministerio
 "til största förtreet och förargelse; dem skall Lands-
 "höfdingen siftera för en verldzlig rätt, och en rätt-
 "vijs domb öfver dem gå låta, hvilken domb dee se-
 "dan skola presentera i vår Hof-Rätt, förväntandes
 "vidare beskeedh, huru medh sådana skall blifva
 "procderat. |

V. "Hvad nödige Dagzvärken Domkyrkian til
 "dels reparation kan behöfva, varder Landzhöfdin-
 "gen befaladt at han hafver inspectiön här oppå, at
 "sådana dagzvärken af Staden så ofta blifva gjorde,
 "som

*ver. — Eidem vero petito, in sequentis anni Comiriis i-
 terato, eum in modum tandem annit S. R. Mitas, ut ju-
 beret Pastores aftala med Adeln och Församlingarna,
 at bärefter med sådan oordentelig bygnad hafves fördrag.
 Men der elliest någon veele framdeles bedra deras döde
 med Grifter och Epitaphier, må sådant skee på Kyrcko-
 gårdarne, eller i Kyrckorne där det ingen år til meen,
 utan Kyrckorne mera til beeder, prydnad och byggning.*

“som han befinner Kyrkans tarf och lägenheet det
“villia fordra.”)

VI. “At Biskopen måtte bekomma Pafs åt sigh
“och Oeconomo, då de några långa reesor norr åt
“på deras Embetes vågnar företaga; Så tillfåger intet
“denna tids lägenheet, at något innoveras, Allmogen
“å landet til tunga och besvär; *) utan vill H. K.
“M;t at dee fökia Prästerkapet på landet, hvilcke ef-
“ter en gammal plågsedh äre förplichtade Bispen nöd-
“torftig fordenskap bekomma låta, når han Församb-
“lingen visiterar.”

Q

VII. “Sä-

*) Ad fabricam Templi Cathedralis sustinendam et jam publi-
cos hominibus flagitiosis pœnæ loco injunctos labores non-
nunquam fuisse dicatos, supra (p. 20.) observavimus.

**) Constat civibus omnium fere Ordinum, qui olim publi-
cis intenti negotiis itinera per provincias Patriæ institue-
runt, bona Superiorum venia licuisse & jumenta & vehi-
cula in suos usus a rusticis adjacentibus gratis exigere,
d: quibus & per fas & nefas, & supra omnem denique
modum exasperatis vexationibus tot tamque graves undi-
que & diu attulere fundorum plebejorum possessores quere-
las, ut demum a. 1649 statæ per omnes provincias insti-
tuerentur *Tabernæ publicæ*, (Gästgälvaregårdar) quibus
inde ab his temporibus incubuit & equos, & bona sua
officia, certo constituto pretio, ill's commodare, qui sive
publico sive privato nomine, per vias regias itinera su-
sciperent.

VII. "Sådes- Qvick- och Tertials- tionden skall
 "gifvas efter Lagen, lofligit bruuk, och Sal. framf.
 "Konungens frångå Mandater. *) Så frampt någon
 "bestås

*) Plura, eaque severa admodum, Regem gl. m. GUSTAVUM ADOLPHUM, de Decimis & Coronæ s. Fisco publico, & Pastoribus Ecclesiarum accurate pendendis mandata edidisse, ex Actis horum temporum notissimum est, quorum vero quasi summam exhibet *Statutum Örebrogienne* d. 24 Febr. a. 1617 conditum, novæ, quam tum jam sine mora prodituram sperabant, *Ordinantie Ecclesiasticæ* inferendum, quodque typis, quamvis non satis fideliter, consignatum legitur in *Wilskman Eccles. Wårk* p. 502 seqq. Continet inprimis *Mom. IX* acerrimam in eos censuram, qui tributa solvenda subdole & mala fide suppressere solebant, cujus momenti huc spectantia verba, cum proxime citato loco mutila occurant, accuratius expressa afferam, qualia in exemplari Edicti hujus Regii in Archivo *Capituli Aboensis* servato habentur: *Hoo som helst i bland Församlingen af argheet och treesko, och icke af stoor armodb och fattigdoom, står tillbaka med Prestens rättigheet, eller och sækeligen dermed handlar uti alla de partzeler, som i denna rättigheetz ordning författat är, den samma skall utan all försummelse och nåde bårdeligen straffas som Gudz dens Aldrabögstes tjuf och vår, om han sig igenom troona och alvarliga förmaningar icke ellieft kan besinna och båttra. Severe omnino in hujusmodi suspectæ fidei homines inquisitum fuisse, probat & sequens ipsius præscripta solemnis jurandi formula: *Fag beder mig så sant Gud till hjelp, och allt dedt goda jag af minnow k. Himmelske Faäer i detta och i tillkommande lijfoet förventandes varder, sampt alla dee goda**

“beslås orichteligen härmedh omgå, skall han tilbörli-
 “gen straffadt varda, deröfver Landzhöfdingen skall
 “holla hand, och efter noga ransakningh straff öfver
 “den brottzlige gå låta. Men *Altarsmördret* *) anlan-
 “gande, kan det intet vijdare tillåtas, ån som för
 “detta der i landet hafver vant och öfligit varit.

GABR. G. OXENSTIERNA. JACOB DELAGARDIE.

CARL GYLLENHIELM. PEHR SPARRE.

GABRIEL OXENSTIERNA.

Cum tamen in redivibus suis exigendis a vide
 & inique agerent haud pauci tam Pastores quam
 Sacellani, suis magis quam Ecclesiarum commodis
 promovendis intenti, severis atque sæpius repetitis
 Q 2 repre-

*Civilteliga böner, som jag i Gudz Kyrkio med miinom
 örom hört predijkas, läsas och sjungas, och med min
 mun bedit hafuer, samt det helga och höghvårdiga Sa-
 kramentet, som jag til min svaga troos styrkio och siäls
 saligheet annammat hafuer, komma mig til evvigh vee
 och förbannelse och förtappelse, om jag icke hafuer gjort
 mijnom Konung och Kyrckoberde retta tiondb af all
 sädb, som Gud hafver låtit vexe på Jordene, och jag
 hafver tagit af vattnet. (Ex Codice antiq. Consist. Ec-
 cles. Ab. fol. 26.)*

*) De hoc vestigialis genere, in Provinciis quibusdam trans-
 marinis dudum usitato, cfr. *Wilskman* l. c. p. 17.

reprehensionibus horum & avaritiam & incuriam reprimere studuit; in cujus rei documentum vel sequentes ad Clerum Diocesenum Ab. datas Litteras apponimus;

Viris Venerabilibus, D:nis Præpositis, Pasto-
ribus & Sacellanis in tota Diœcesi Aboënsi, in
Christo fratribus dilectis, salutem!

“Thet år ofs förekommit, Venerabiles in Christo
“Fratres, af otvifvelagtigh berättelse, att några af
“thetta vårt Ståndh och Medel obetänckeligen hand-
“la medh siine Åhörare, när the af them sin rättig-
“heet fordra skole; icke allenast strängeligen sigh e-
“moot them förhollandes medh the vanlige partze-
“lers utkråfsjande, uthan ökandes sina opbörder,
“Öfverheten och ofs alldeles ovitterligen, förorsä-
“kandes härmedh Allmogens qvijda och klagemåll
“öfver sigh och öfver Ofs i Consistorio, lijka som vij
“hade medh Prästerskapet icke få noga i en och an-
“nan måttå inseende som sigh borde. Sådant tyc-
“kes Ofs ingalunda våll vara, uthan bære åhåga,
“huru på sådant oskick måtte boot skaffas, och här-
“efter icke mera skee; ty slijkt år tvert emoot een
“Lärares i Gudz Försambling Åmbete, och theraf
“följer, at hans Låra litet gåller, och Gudz Ordb lij-
“der meen therigenom, och heela Embetet varder
“förachtat och vahnvyrdat. Schola fördenksuld Pa-
“storerne sjelfve öfva uthi opbördens fordrande ef-
“ter

"ter gamla Ordningen all beskedligheet och löfve-
 "ligheet, och när the sin ordinarie rånta bekommit
 "hafva af Sochnen, hålla sigh hemma vidh thesas
 "book, til thes the af Åhörarena kallade varda i
 "Sochnen. --- Pastores och Sacellani förförje sjelfva
 "theras Coadjutores, och besyäre ingalunda Soch-
 "nen thermedt. --- Ther ingen Sacellanus behöfves,
 "tage Pastor ingalunda någon Caplans - Rånta. ----
 "Ther tvenne Capellaner nödtårfteligen måste vara
 "i een Sochn, så deelas emellan them bådom Soch-
 "nen, och hvar gånge allenast sin deelningh, icke vij-
 "dare. --- Thetta tage hvar i sin stadh i godh acht,
 "råttandes sigh alldeles här efter, såsom honom
 "kårt år officium & beneficium behålla; öfver alt
 "driifvandes partes officii medh högsta flijt; seendes
 "och till, at Kyrekian hålles vijdh macht; förma-
 "nandes Sochnens Inbyggjare dertill, och the Pasto-
 "res, som råd hufva, gifva godh exempel, lagan-
 "des och att oreenligheet och oordningh medh bän-
 "kar affkaffas; therpå Præpositi skola vara förplich-
 "tade at hafva inseende, och årligen therom gö-
 "ra relation i Consistorio. --- Sacellani skola och
 "vara förplichtade at skrjffva Lengder tillika medh
 "Pastore, när så behöfves, och icke någon ferdeles
 "lön therföre begära. Effter thy man och hafver
 "förstådt, huru een deell af Lårarena, hvilcka medh
 "all flijt borde sine Åhörare förmana, at the utan
 "äckrande sin nästa, ther han nödstålt år, biffprin-
 "ga,

"ga, och honom medh lånande och andre barmher-
 "tigheetz gårningar ett troghet affistens bevijsa, fin-
 "nas fjelfve bråttzlige håruthinnan, tagandes åcker
 "af the fattige, tyert emoot Gudz vilia, bodh och
 "befalning, Exod. 22: 25; Lev. 25: 36, 37; Pf. 15.
 "draga thermedh öfuer sigh och sina Gudz håmbdh
 "och plågor, sin nåsta meer stielpa ån hielpa, och
 "månge andra thärmedh förarga; År förthenskuldh
 "vår alfvarliga förmaningh, at the som sådant här-
 "til gjordt hafva, härmedh affstå, och sigh corrigera
 "låta. Blifver någon Prästman hårefter medh sådant
 "beslagen; han skall therföre tilböriligen straffas, och
 "uthi the heliga Ministerio icke meera för een Bro-
 "der kändh varda. Eder härmedh sampt och syn-
 "nerligen Gudi befalandes. Datum Åbo d. 21 Nov.
 "a. 1639. *)

ISAACUS ROTHOVIVS.

Nec

*) Quo jam allatis *Rothovii* nostri æquis & sapientibus præ-
 ceptis eo major accederet vis & auctoritas, Doctoresque
 non minus quam Auditores compellerentur ad ea exacte
 observanda, quæ ipsis ex officio incumbere; eodem fe-
 re tempore R. S. Generalis Finlandiæ Gubernator Co-
 mesque DN. PETRUS BRAHE sequens per omnem ditio-
 nem suam promulgandum curavit edictum, dignum quod
 ceteris, quæ supersunt, ævi *Rothoviani* adjungatur monu-
 mentis: *Vij Peder Brabe, Grefve till Wijsingsborgb,*
Frijberre til Rydbholm och Lindholm, Sveriges Rijkes

Nec minus ad bonum in Ecclesia tuendum ordinem moresque Ministrorum Verbi corrigendos poliendosque spectant graves, quas continet sequens scriptum, commonitiones. Quamvis de tempore quo prodierint, certi quid haud constet, series tamen, qua in Actis Consistorii Eccles. Ab. occurrunt, clare satis innuere videtur eas circa a. 1638 vel a. 1639 consignatas esse:

ISA-

Rådhs, General-Gouverneur utöfver Stor-Furstendömet Finland, medh Åland och bägge Carelerne, samt Lagman öfver Vessmanland, Bergslagen och Dalarne, göre vitteligit, at efter såsom oss är esomåstast åtskilliga besvär förekomne, deels utaf Prästerskapet, at dee icke allenast intet uti rättan tidh bekomma den deell, som de utaf sina Åhörare efter Lagh, gjorde Stadgar och Reccesser hafva borde, utan och en part skola väl finnas, som dem sådant alldeles förbåller; deels ibland Almogen opå några orter hafva sigb deremotb igen beklagat, at blifva med många ofsedvanliga besvär öfver billigbeeten, deras plicht och förmåga graverade; Sådant allt rätteligen at förekomma, så at Gudztiensten må efter all möjligheet befordras, och dee personer in Ministerio, som Altaret tiena, och samma tjenst förestå, skola hafva sitt rijkeliga uppehälle; och det andra sliget af Åhörarena deremotb igen måga veta hvarutinman deras plicht skall bestå, hafva wij funnit högnådigt samma åbrende ibland annadt Biskäpen utbi Åbo Vyrdige och Höglårde M Isach Rothovio, samt det lästiga Consistorio dersammastådes at communicera, efter hvilkas tidsiga betenckiande och noga öfverläggande gått funnidt

“ISAACUS ROTHOVIVS Venerandis Dn. Præposi-
 “tis & Pastoꝛibus Dioecesanis salutem precatur !

“Medan jagh finner een stor *somnolentiam* &
 “*minime ferendam negligentiam* hoos een part Præposi-
 “tos och Pastoꝛes in Dioecesi, så at Politico veta ther-
 “öfver til at klaga, och Vij in Consistorio therigenom
 “lijde

är den affskeden deruti at göra, som följjer, hvilket på
 H. K. M:tz vår allernådigste Drottning's och Frökens
 vägnar vij hvarjom och enom, som thy vidkommer, till
 bättre underrättelse utbi detta vårt utgångna Patent bil-
 ligt hafva velat kungöra. — Så vidha nu sjelfva Pa-
 storum rättigheet och inkomst vidkommer, så skall den
 bestå och forblifva vidh seedvabnligt sätt och ordningh,
 så at Åbörarena skola sig uti alla mätto rätta och re-
 gulera efter dee åtskillige Rijkzdagars besluth, gjorde
 Stadgar och Reccesser; utbi synnerheet hvad som Konung
 Gustaf den Andre och Store, Sveriges Rijkets Knung,
 fordom vår allernådigaste Herre, nu mera Christligh och
 Glorvördigst i åminnelse, (Örebro a. 1617) och sederme-
 ra af H. K. M:t vår allernådigaste utkorade Drottning
 och Arf-Furstinna, samt den Konungzliga Regeringen
 statuerat och förordnat är, så at alla och hvar i syn-
 nerheet både Adeleu och andra Ståndzpersoner som ve-
 derböra, skola utbi rättan tijdh, och utan någon tred-
 sko, utgöra deras tijonde och all Prästerliga rättigheet,
 som dee i så mätto efter Gudz befallning och samma
 lässiga Afbandlingar och besluth deras Sjelasörjare plich-
 tige äre. Och der sådant alt kunde skee (efter som man
 helst säge) at Bonden och andre förde sjelfva den deel,